

Cilt : 16 SAYI: 4 NİSAN 1988

**Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği**

görüŖ

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) MART 1988
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği

Sahibi ve Sorumlu Yayın Müdürü
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı *Ömer Dinçkök*

Yazı İşleri Müdürü :
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
Genel Sekreteri *Ertuğrul İhsan Özol*

Yayına Hazırlayan :
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
Ekonomik Araştırmalar Bölüm Başkanı
Nilgün Demirtaş

Görüş Araştırma Grubu :

Bu sayıda :

Ahmet Ertürk
Nilgün Demirtaş

Dergideki yazılar kaynak olarak TÜSİAD GÖRÜŞ'ün belirtilmesi koşuluyla izinsiz kullanılabilir. İmzalı yazılar, yazarların kişisel görüşlerini yansıtmakta olup, dernek görüşü olarak kabul edilemez.

Adres :
Cumhuriyet Cad. Ferah Ap. 233/9-10
80230 Harbiye - İstanbul
Tlf : 146 24 12 - 140 12 05

Basıldığı Yer :
LEBİB YALKIN YAYIMLARI VE
BASIM İŞLERİ A.Ş.
Tel : 152 11 00 / 5 Hat

Bu Sayıda

TÜSİAD'dan Haberler	4
1980 Sonrası Ekonomide Kamu-Özel Dengesi	7
Türkiye'de Modernleşme, Sanayileşme ve Gelişme Göstergeleri	11
1992'de Tek Pazar'ın Anlamı	16
Thatcher ve Özelleştirme	20
OECD'de Tasarruf Eğilimi Azalıyor	23
Avrupa Topluluğu'nda Gelişme Farkları	28

TÜSİAD'dan Haberler...

1. TÜSİAD Yönetim Kurulu 31 Mart 1988 günü Başbakan Sayın Turgut Özal'ı Ankara'da ziyaret ederek, ekonomik sorunlar ile ilgili bir görüşme yaptı.

2. Başkan Ömer Dinçkök, Oda Başkanları ile birlikte Devlet Bakanı Yusuf Özal ile İstanbul Ticaret Odası'nda 5 Mart 1988 günü yapılan toplantıya katıldı.

3. İstanbul Valisi Sayın Cahit Bayar 2 Mart 1988'de TÜSİAD'ı ziyaret ederek Başkan Dinçkök ile görüştü.

4. 11 Mart 1988'de Yönetim Kurulu İzmir'de TÜSİAD üyeleri ile güncel ekonomik konuları kapsayan bir sohbet toplantısı yaptı.

5. 8 Mart 1988'de CBI'dan (Confederation of British Industries) bir heyet TÜSİAD'ı ziyaret ederek, üyelerle bir toplantı yaptı. Çeşitli ekonomik konuların ve iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin görüşüldüğü toplantıdan sonra konuk heyete Divan Oteli'nde bir yemek verildi.

6. 1 Mart 1988'de Başkan Ömer Dinçkök, Amerikan --Yunan Ticaret Odası Başkanı Charles Politis ve beraberinde 3 kişilik bir heyet ile görüşerek, Türk-Yunan ekonomik ilişkilerinin geliştirilmesi imkanları ve buna her iki taraf işadamlarının yapabilecekleri katkılar konusunda fikir alışverişinde bulundu.

7. Başkan Ömer Dinçkök 27 Mart 1988'de Ankara'da Kamran İnan'ın Başkanı olduğu AT Derneği seminerine katıldı ve konuşma yaptı. Bu konuşma metni orta sayfada aynen yayımlanmaktadır.

8. Başkan Dinçkök ORHİM (Organizasyon ve Halkla İlişkiler Merkezi) tarafından Yalova Termal Oteli'nde 20-23 Mart 1988 tarihlerinde düzenlenen yeni hükümet programının ekonomik, sosyal ve kamu

yönetimi yönünden değerlendirilmesi konulu seminere katılarak açılış konuşması yaptı.

9. Başkan Ömer Dinçkök Dünya Bankası Türkiye Temsilcisi James Chaffey ve uzman Panvez Hasan ile 25 Mart 1988'de bir görüşme yaptı.

10. Başkan Ömer Dinçkök World Economic Forum Yönetim Kurulu Üyesi Martin Born ile 25 Mart 1988 günü TÜSİAD Merkezi'nde görüştü.

11. 30 Mart 1988'de Başkan Ömer Dinçkök International Herald Tribune Gazetesi'nden Robert Bailey ile ekonomik gelişmeler ve gazetenin yayımlayacağı Türkiye eki ile ilgili görüşmeler yaptı.

1980 Sonrası Ekonomide Kamu-Özel Dengesi

1981-1987 döneminin çeşitli ekonomik göstergeleri piyasa ekonomisi hedefi açısından incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara varmamız mümkündür:

– Dönemin en belirgin özelliği, devlet harcamalarının GSMH'ya oranının ilk yıllarda düşürülmesine rağmen 1985'ten sonra yeniden yükselmesi olmuştur. Bütçe dışında oluşturulan fonların ve gelir kaynakları arttırılan mahalli idarelerin son yıllarda giriştikleri büyük çaplı altyapı yatırımları, devlet harcamalarının genişlemesinde en büyük faktör olmuştur.

– Bütçe gelirlerinin (özellikle vergi gelirlerinin) harcamalardan daha yavaş artması, bütçe açığının da sürekli yükselmesine yol açmış ve bütçe açığının GSMH'ya oranı 1981'de yüzde 1.8 iken, 1987'de 3.8'e ulaşmıştır. Bu artış, son yıllardaki yüksek enflasyonun en belirgin sebeplerinden biridir.

– Bütçe açığının son yıllarda artmasının en önemli sebebi, iç ve dış borç faiz ödemelerindeki hızlı yükselmedir. İç borç faizlerinin toplam bütçe harcamaları içindeki payı, 1982'de yüzde 2.1 iken, 1986'da yüzde 7.8'e, 1987'de ise büyük bir sıçramayla yüzde 12.8'e yükselmiştir.

– Sabit sermaye yatırımları içinde kamunun payı, 1980-84 yıllarında düşüş göstermiş, 1984'den sonra yükselmeye başlanarak, 1986'da yüzde 58'i aşmıştır. 1987 gerçekleşme tahminleri ise, bu oranın yüzde 54.3'e düştüğünü göstermektedir. Ayrıca özel sektör yatırımları içinde son iki yılda konut yatırımlarının payı hızla artarken imalat yatırımları düşmüştür.

– İmalat sanayii üretiminde kamunun payında bir azalma görülmesine mukabil KİT'ler birçok üretim ve hizmet dalında tekel konumlarını sürdürmektedirler. İSO tarafından her yıl yapılmakta olan 500 büyük firma araştırması, KİT'lerin ciro, satış hasılatı ve bilanço içinde yüzde 50'ye yakın bir paya sahip olduklarını göstermektedir.

– KİT'lerin, verimlilik artışına, teknolojik gelişmeye ve ürün kalitesinde iyileştirmeye yönelik tedbirler yerine sürekli fiyat ayarlamaları yaparak kârlarını artırma yoluna başvurmaları, geniş bir tüketici kesimi ve KİT'lerin mal ve hizmetlerine bağımlı bulunan sanayii sıkıntıya sokmaktadır.

– Sermaye Piyasasında kamunun payı 1984'ten itibaren yüzde 90'nın üstüne çıkmış, devlet gerek bütçe açığını finanse etmek gerekse, bütçe dışında yürütülen altyapı yatırımlarına fon sağlamak için çeşitli adlar altında ihraç ettiği menkul kıymetler yoluyla sermaye piyasasında tam bir hakimiyet kurmuştur.

– İç borçlanma, son yıllarda olağanüstü bir hızla yükselmektedir. İç borç stokunun GSMH'daki payı 1983 sonunda yüzde 15 iken 1987 sonunda yüzde 22'ye yükselmiştir. İç borçların yarıya yakınının bir yıldan daha kısa vadeli olması ve faiz oranlarının yüksekliği, iç borçlanmanın ekonomi üzerindeki olumsuz etkilerini arttıran bir faktördür.

– İ borçlanmanın hızla yükselmesi, faizleri arttıran, özel sektörün finansman kaynaklarını daraltan ve maliyet artışı yoluyla enflasyon oranını yükselten önemli bir faktör haline gelmiştir.

– 1981-1987 döneminde Merkez Bankası kredilerinin yüzde 60'tan fazlası kamu kesimine yönelmiştir. Mevduat bankaları kredileri içinde kamu sektörünün payı da 1980-84 yıllarında düşerken, 1985 yılından itibaren yeniden yükselerek 1984'de yüzde 6.5'den 1987 yılında yüzde 18.0'a ulaşmıştır. Mevduat bankalarının toplam mevduat ve kredi hacimleri içinde kamu bankalarının payı da, bu dönemde azalmamış, aksine düzenli ve sürekli bir artış göstermiştir. Bu veriler, banka kaynaklarının büyük bir kısmının ve bankacılık kesiminin hala kamunun kontrolünde olduğunu göstermektedir.

Kaynak: TÜSİAD

Türkiye’de Modernleşme, Sanayileşme ve Gelişme Göstergeleri

Çeşitli ekonomik gelişmişlik düzeyindeki ülkelerle ve AT üyeleri ile Türkiye'nin demografik, ekonomik ve toplumsal göstergeler itibariyle karşılaştırılmasından çıkan genel sonuç ülkemizin orta ekonomik düzeyde bir sosyo-ekonomik yapıya sahip olduğudur.

Türkiye'de nüfus, tüm doğum kontroluna ilişkin programlara rağmen, hızla artmaktadır. Bu hızlı artış sonucu, nüfus büyüklüğü açısından Türkiye dünyanın sayılı ülkeleri arasına girmiştir.

Nüfus yaş gruplarına göre incelendiğinde, ülkemizin çok genç bir nüfusa sahip olduğu görülmektedir. 0-14 yaş arası nüfusun toplam nüfusa oranı Türkiye'de birçok AT ülkesinin iki katı dolayındadır. 60 yaşın yukarıdaki nüfusun

oranı ise gene AT üyelerinin yaklaşık üçte biri düzeyindedir. Böylesine genç bir nüfusun avantajları olduğu kadar yaratacağı ciddi sorunlar da açıktır.

Ekonomik ve sosyal yönden benzer ülkelerle Türkiye'yi karşılaştırdığımızda geride olduğumuz bir husus orta ve yüksek öğrenimde kız öğrencilerin az oluşudur. AT ülkeleri ile karşılaştırmada genelde eğitim düzeyimizin düşük olduğu anlaşılmaktadır. Orta öğretim görmüş insan gücü AT ülkelerine göre önemli ölçüde azdır. Bugün için üniversite mezunu oranlarımız AT standartlarına oldukça yakındır. Ancak orta öğrenimde okullaşma oranı düşük olduğu için ileride bu bakımdan da geri kalacağımız tahmin edilebilir.

Ekonomik alanda son 30 yılda büyük hamleler yapan ülkelerin eğitim darboğazını aştıkları gözönüne alınırsa, Türkiye kalite itibariyle modern teknolojiye uyum sağlayabilen ve hatta ona katkıda bulunan geniş tabana yayılmış bir eğitim yapılmasını gerçekleştirdiği takdirde Kore ve Japonya'nın yaptığı türden bir ekonomik hamleyi gerçekleştirebilecektir.

Kaliteli ilk, orta ve yüksek eğitim ve ona sağlam bir başlangıç olarak ana-çocuk sağlığı öncelikle ilgi ve teşvik bekleyen alanlardır. Öğretmen sayısının azlığı bu mesleğin özendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Türk ekonomisinin gelişiminde ve Türkiye'deki hayat standardının yükselmesinde eğitim alanındaki olumlu gelişmeler önemli rol oynayacaktır.

Türkiye'de kişi başına düşen GSMH son 30 yıl içinde altı kat artarak 1958'de 180 ABD dolarından, 1985'de 1066 ABD dolarına yükselmiştir. Nüfusun büyüklüğü ve hızlı artışı, ekonomik gelişmeyi frenleyen önemli bir neden olmaktadır. Eğitim, sağlık gibi ihtiyaçların yaygın bir şekilde hissedilmesine neden olan bu durum sözkonusu alanlarda yatırımların arttırılmasını zorunlu kılmaktadır. Türkiye'nin çok büyük çaplı enerji yatırımlarını tamamlayıp yenilerini planlaması kişi başına düşen enerji ve üretimin artmasında etkili olacaktır.

Bir ülkedeki refah düzeyini belirlemede milli gelir rakamları kendi başına yeterli olmamaktadır. Bu nedenle, ülke refah seviyelerinin sağlıklı bir mukayesesine

izin vermek üzere satın alma gücü paritesi hesaplanmıştır. Cari satınalma gücü pariteleri kullanılarak hesaplandığında kişi başına GSYİH cari fiyatlarla Türkiye'de 1985'de 3594 dolar iken, bu rakam Yunanistan'da 6001 dolar, İrlanda'da 6704 dolar ve Portekiz'de 5526 dolardır. OECD'ye üye diğer sanayileşmiş ülkelerde bu rakam 10-15.000 dolar arasında değişmektedir.

Ülkelerin modernlik düzeyi ile sosyo-ekonomik kalkınma hakkında bilgi veren diğer bir olgu da kitle iletişim araçları ve özellikle radyo ve TV alıcılarının kullanım yaygınlığıdır. Türkiye'de bin kişiye düşen radyo sayısı ele alındığında üst orta gelir grubu ekonomilerde bu rakamların Türkiye'nin hemen hemen iki, sanayileşmiş pazar ekonomilerinde ise Türkiye'nin üç ila dört katından fazla olduğu anlaşılmaktadır. AT ülkeleri ile yapılan karşılaştırmalar da benzer sonuçlar vermektedir. Bin kişiye düşen TV alıcısı olarak incelendiğinde ise Türkiye'nin üst orta gelir grubu ekonomilere yaklaşan bir görüntü verdiği göze çarpmaktadır.

Hayat standardını gösteren diğerk bir gösterge de insanların içinde yaşadıkları konutların özellikleridir. Bu açıdan ele alındığında Türkiye genellikle üst ve alt orta gelir grubu özelliklerini göstermektedir. Ancak oda başına düşen kişi sayısı itibariyle bazı alt gelir grubu ülkelerden kötü durumunda olduğu göze çarpmaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye'yi öncelikle enerji üretimi başta olmak üzere alt yapı konusunda kısa zamanda yapılması gereken hamleler beklemektedir. Eğitimin öncelikle kalitesini yükselten ve sonra daha da yaygın hale getiren adımları hızla atmak gerekmektedir. Bebek ölümlerini ciddi bir biçimde azaltacak, anne ve ocuk sağlığı başta olmak üzere sağlık hizmetlerini daha etkin hale getirecek girişimlerde bulunmak zaruret halini almıştır. Konut açığı kentlerde sorun olma özelliğini korumaya devam edecek gibi gözükmektedir. Nihayet, sistemli ve planlı bir çalışma ile nüfus artış hızının düşürülebildiğini bazı ülkeler göstermişlerdir. Bu konuda yapılacak yeni girişimler ekonomik büyüme ve hayat standartlarının yükselmesine önemli bir katkıda bulunacaktır.

Kaynak: TÜSİAD

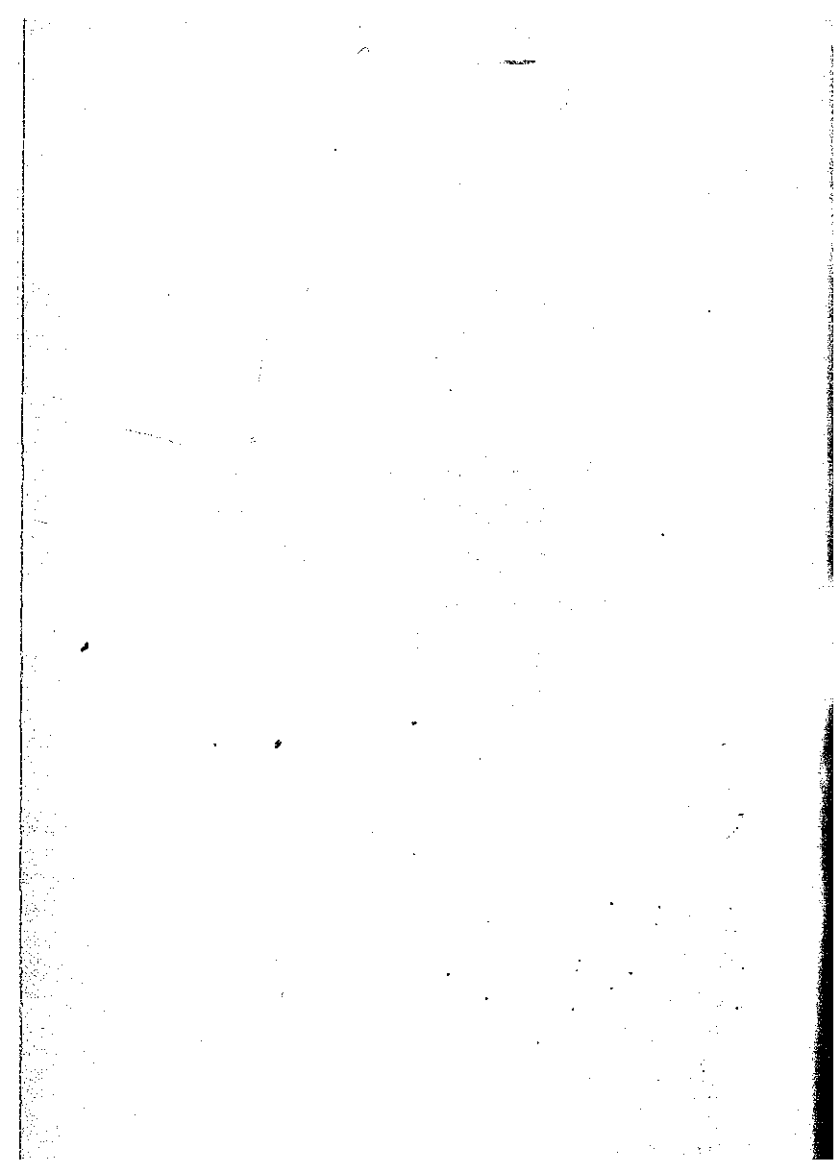
1992'de Tek Pazar'ın Anlamı

AT Komisyonu tarafından hazırlatılan bir rapora göre, 12 üye ülkenin ticari ve ekonomik engelleri tamamen kaldırmaları halinde 1990'ların sonunda Topluluk 200 milyar ECU veya 244 milyar \$ ek gelir elde edecektir.

Çalışmada elde edilen sonuçlar, tüm üye ülkelerin ticari kısıtlamaları kaldıracak olan Komisyon'un 300 maddelik programını kabul etmesi varsayımına dayanmaktadır. Bunların arasında ortak sınai ve teknik standartların geliştirilmesi, sınır kontrollerinin kaldırılması, vergi oranlarının ahenkleştirilmesi, sınır kontrollerinin kaldırılması, vergi oranlarının ahenkleştirilmesi ve ortak idari işlemlerin uygulamaya konması sayılabilir.

Raporda piyasaların tam rekabete açılmasının, teknik ve ticari engellerin kaldırılmasının, mali piyasaların entegrasyonunun ve şirketlerin Topluluk çapında birbirleri ile rekabet halinde olmasının Topluluğun GSMH'sını yüzde 4.5 arttı-

**TÜSİAD Yönetim Kurulu
Başkanı Ömer Dinçkök'ün
Avrupa Topluluğu Derneği
Tarafından Tertiplenen
Seminer'de Açış Konuşması
27.Mart.1988**

Türkiye batıya yönelme hamlesine 1850'lerde başlamasına rağmen o günün yönetim şekli ve koşulları sebebiyle uzun süre başarılı olmamıştır. Gerçek anlamda batılılaşma ideoloji ve hareketlerinin Atatürk öncülüğünde hız kazandığını biliyoruz. Aradan geçen 70 yıla yakın sürede Türk toplumu da bu hedefi yüreктen arzu ettiğini siyasi, ekonomik ve sosyal konularda sık sık ortaya koymuştur.

Demokrasiye gönül veren bir toplum olarak ataerkil otorite düzenini terkettik. Batının bu konudaki tecrübesini incelemeli ve ders almalıyız. Türk halkı demokrasinin faydalarını günlük yaşamında hissetmekte ve vazgeçilmez olduğunu bilmektedir. Tabii ki demokrasi 4-5 yılda bir defa oy verilip aradaki sürede yönetenlerle yönetilenlerin ilişkilerinin kesildiği bir rejim değildir. Hükümetin bu yaklaşımla işveren ve işçi kesimi, basın, TRT, üniversite ve vatandaş toplulukları ile karşılıklı fikir teatisi ve yapıcı diyalog içinde olması lazımdır.

Avrupa Topluluğu ile ilişkili olarak hükümet ve iş kesimi arasında böyle bir diyalogun kurulmakta olduğunu ifade

etmeliyim. Bu amaca yönelik çalışacak Avrupa Topluluğu Yüksek Danışma Konseyi'nin kuruluşunu sabırsızlıkla bekliyoruz. Bu yakınlaşma ve dayanışma sağlanmadan Avrupa Topluluğu ile entegrasyon gecikir ve başarısı da azalır. Türk iş aleminin yakın bir Avrupa entegrasyonu açısından önümüzdeki 10 yılın ana ekonomik politikalarını, muhtemel kamu ve özel yatırım stratejilerini bilmek ve kendisini adapte etmek durumundadır.

Tam üyelik için başvurudan bu yana bir yıla yakın bir süre geçti. Biz ağırlığımızı Türkiye ile Avrupa Topluluğu arasındaki tam üyelik konusuna verdik. Bu doğru olmakla beraber Avrupa Topluluğu içindeki gelişmeleri izlemeli ve Türk kamuoyuna açıklamalıyız. Biliyorsunuz Avrupa Topluluğu'nun 1992 sonu için koyduğu çok önemli bir hedef var. Bu konu bizler tarafından çok az biliniyor.

Türkiye tam üyelik için başvurduğu Avrupa Topluluğu'na hazırlıklarını ekonomik, politik, sosyal ve kültürel alanda sürdürürken, Avrupa Topluluğu da kendi içindeki bütünleşmeyi 1992 yılında tarihi bir aşamaya ulaştırmış olacak. 1992 yı-

lunda 322 milyon tüketicinin yer alacağı "Tek Pazar" hedefi Topluluk tarafından hayal olmaktan çıkarılıp, yaşanan bir gerçeğe dönüştürülmüş olacak. Bunun sonucunda siyasi bağımsızlık devam edecek fakat 12 üye ülke tam bir ekonomik bütünleşmeye kavuşacaktır. Her türlü mal, hizmet ve sermaye hareketi serbest olacaktır. İtalya'dan fabrikası için malzeme alan bir Hollandalı malını İtalyadan yükletecek ve sınırlarda hiçbir kayda tabi olmadan Hollanda'da fabrikasının deposuna indirecektir. Diğer bir deyişle mal naklinde gümrük işlemleri kalkıyor. Önemli bir zaman ve maliyet tasarrufu sağlanmış oluyor. Ayrıca tüm üye ülkelerin mamul standartları bir süre sonra tek standarta bağlanacak.

Bu konuda söylenecek söz çok. Kısaca Avrupa Topluluğu'nun 1992 sonunda ekonomik sınırlarının kalkacağını ve daha gerçek rekabet ortamının oluşacağını söylemek yeterli. Ülkeler düzeyinde yapılan hazırlıkları gözlemlediğimizde her ülkenin, sanayiinin, bu koşullarda rekabet edebilme hedefine yönelik çalıştıklarını görüyoruz.

Avrupa Topluluğu sanayi kuruluşları çalışmalarını iki ana çizgide topluyorlar: Rekabet edebilmek için faaliyet alanlarını genişletiyorlar veya diğer üye ülkelerde işletme satın alıyorlar. Bunları kısaca yatay genişleme ve coğrafi genişleme olarak adlandırabiliriz.

Japon ve Amerikan işletmelerinin hedefi Topluluk içinde kendilerine ortak bularak, pazar paylarını yükseltmek olarak görünmektedir. Bu noktanın Türkiye açısından önem arz ettiğine inanıyorum. Topluluğun gelecekteki üyesi Türkiye, Japon ve Amerikan işletmeleri için bugünden itibaren işbirliğinin önemli imkânlarına sahip bir ülke konumundadır.

Görüldüğü gibi "Tek Pazar" ve ülkemize etkileri ele alınmalı ve kapsamlı bir biçimde değerlendirilmelidir.

Son olarak "Avrupa Topluluğu Bizi Nasıl Görüyor?" konusuna değinmek istiyorum. Avrupa Topluluğu'nun oniki üyesi ile Türkiye arasında siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel farklılıklar olabilir. Aynı farklılıklar bugün 12 üye ülke arasında da var. Önemli olan farkları değil

ortak noktaları tespit etmektir. Ortak noktaları kuvvetli kıldığımız ve yapıcı yaklaştığımız sürece gerçekçi olabiliriz. Bu konuda son yıllarda kendimizi tanıtmak için yoğun çaba gösteriyoruz. Bazı yargıların tanınmamaktan ileri geldiğini gördük. Geçtiğimiz yıllarda bu tanıtım da başarı sağlandı. Bazı katı ve taraflı tutumlara rağmen bizler doğruyu savunacağız.

Avrupa Topluluğu Derneği olarak kuruluş aşamasından sonra sizlere de bu konuda sorumluluk düştüğü tartışılmaz. Tüm üyelik hedefini gerçekleştirmek için diyalogumuz devamlı olmalı, kuvvetlerimizi birleştirmeliyiz. Yabancı dostlarımız her zaman bize destek ve moral vereceklerdir. Bugünkü toplantıyı da ana amaca yönelik bir temel taşı olarak gördüğümü ifade ederek sözlerimi bitiriyorum.

[The main body of the page is mostly blank with scattered noise and artifacts.]

racağı, tüketiciler fiyatlarını yüzde 6 yükselteceği belirtilmektedir. Topluluk'ta tek pazar oluşumu sonucu 1.8 milyon yeni iş yaratılacak, kamu finansman açıkları GSYİH'nın yüzde 2.2'ne inecek dış ticaret dengesinde yüzde 1'lik bir iyileşme sağlanacaktır.

Araştırma sonuçlarına göre sınır formaliteleri, teknik düzenlemeler ve diğer idari uygulamalar sınai üretim maliyetini yüzde 3.5 arttırmaktadır. Bu engellerin kaldırılması, şirketlere 80 milyar ECU kazandıracaktır.

Ayrıca, sermaye hareketlerinde liberasyon sağlanmasının ve mali hizmetlerde ülkeler arasında bir kısıtlama olmamasının döviz kurlarında istikrarsızlığa neden olabileceği belirtilmektedir.

Çalışmada tek pazarın oluşumunun bir diğer olumsuz etkisinin oluşacak rekabet ortamına ayak uydurabilmek için endüstrilerin yeniden yapılanmaları gereği olduğu belirtilmektedir. Bir diğer sorun ise, Topluluğun az gelişmiş güney ülkelerinin tek pazarın getireceği ekonomik faydalardan tam anlamıyla istifade edememeleri ihtimalidir. Bu nedenle sözkonusu ülkelere yardımın artırılması gerekecektir.

TEK PAZARIN GERÇEKLEŞMESİ HALİNDE EK GELİR

	Milyar ECU	GSYİH'nin %'si
Ticareti etkileyen engellerin kaldırılması	8-9	0.2-0.3
Üretimi etkileyen engellerin kaldırılması	52-71	2-2.4
Engellerin kaldırılmasından sağlanan faydalar (Ara Toplam)	65-80	2.2-2.7
Geniş çapta imalattan faydalanma	65	2.1
Tekel kârlarını ve verimsiz çalışmayı azaltacak yoğun bir rekabet ortamından sağlanacak gelir	46	1.6
Piyasa bütünüleşmesinin katkısı (Ara Toplam)	62-107	2.1-3.7
12 AT üyesinin 1988 fiyatları ile elde edeceği gelir	170-250	4 ^{1/4} - 6 ^{1/2}

TEK PAZARIN MAKRO-EKONOMİK ETKİLERİ

	GSYİH (%)	Tüketici Fiyatları (%)	İstihdam (Milyon)	Kamu Açığı (GSMH'nin %'si)	Dış Denge (GSMH'nin %'si)
Destekleyici Ekonomik Politika önlemlerinin					
Uygulanması halinde	4.5	-6.1	1.8	2.2	1.0
Uygulanması halinde	7.0	-4.5	5.0	0.4	-0.2

Tablodaki yüzde rakamlar yıllık değerleri değil, iç pazar oluşumu tamamlandıktan sonraki durumu göstermektedir. Örneğin yüzde 7'lik büyüme 4-5 senelik süre içinde en yüksek oranı göstermektedir.

Kaynak: Financial Times, Europe

Thatcher ve Özelleştirme

Devlet memurlarını özelleştirin ! İngiltere Başbakanı Margaret Thatcher'ın verdiği emir böyleydi. Devletin 70 bin hizmetlisi bundan böyle 12 farklı birime bağlı olarak çalışacaklar. Bu yeni birimler giderek merkezi idareden uzaklaşacak, hatta özel sektöre bile satılabilecekler. İlk aşamada hükümet bu reformla kamu görevlilerinden daha fazla etkinlik beklemektedir. Ancak nihai amaç, liberal mantığa göre, devletin, yerine getirmek zorunda olmadığı bazı işlerden kurtarılmasıdır.

Margaret Thatcher'ın İngiliz kamu hizmetleri sektörünün şimdiye kadar tanık olmadığı ölçüde radikal bir reform başlatması, Sir Robin Ibbes tarafından hazırlanan rapordan kaynaklanmaktadır. Baş-

bakanın özel danışmanı olan Ibbs'ın hazırladığı raporda memurların da kendi bölümlerinin daha titiz bir şekilde yönetilmesinden yana olduklarını ve genellikle bu gibi bölümlerde verilen hizmetlerin kalitesinden çok maliyet ögesine öncelik verildiğini belirtilmektedir. Reform bahçe düzenlemesinden, kraliyet parklarına, devlet malzeme alımlarına, Meteoroloji Kurumuna, Ticaret Sicil Memurluğuna, Vasıta Tescil ve Ehliyetname Düzenleme Bölümlerine, İş ve İşçi Bulma ve Pasaport Ofislerine kadar bir dizi kurumu etkileyecektir. Fransa'da "insani yönleri ağırlıklı" kurum kavramı sosyal ilişkilerin uyumlu bir şekilde geliştirilmesine olanak sağlayan yerlerle eş anlamlıdır. Geleceğin kurumları daha avantajlı maliyetlerle daha iyi hizmet amacına yöneliktir.

Yeni bölümlerin yaratılması aynı zamanda "Böl ve Yönet" yönteminden kaynaklanmaktadır. Zira bu şekilde hükümet yıllık toplu sözleşme görüşmelerinde daha rahat hareket edebilecektir. Şu andaki sisteme göre, 600 bin İngiliz memur aynı statü kapsamında bulunmaktadır. Gelecekteki sistem, maaşların per-

formansa göre saptanmasına olanak sağlayacak şekilde belirlenmiştir.

Şimdiden iki kamu işçileri sendikası toplam 100 bin üyeyi kapsamaktadırlar- ücret ve her türlü parasal ödemede bir azalmaya karşı çıkacaklarını açıklamışlardır. Öte yandan kamuoyunda böyle bir girişimin daha ziyade olumlu karşılanacağı söylenebilir. Bilhassa 1 yıldan fazladır sık sık greve giden pasaport hizmetleri servisinde mücadele veren Fransızlar yeni düzenlemeden çok memnun kalacaklardır.

Kaynak : Le Figaro Economiques

OECD'de Tasarruf Eğilimi Azalıyor

Geçen sene OECD ülkelerinde hanehalkı tasarruflarının kullanılabilir gelir içindeki payı son 25 yıldır en düşük seviyeye, yüzde 10'un altına düşmüştür. Ülkemizde toplam tasarrufların kullanılabilir gelir içindeki payı 1986 yılında yüzde 22'den 1987 yılında yüzde 23.5'e, özel kesim tasarruflarının payı ise yüzde 11.7'den yüzde 16'ya yükselmiştir.

Tasarruf oranlarındaki değişmeler ülkelerin ekonomik performansını önemli ölçüde etkilemektedir. Örneğin, Amerikalıların çok az tasarruf etmesi cari işlemler açığına, Japonların çok fazla tasarruf etmesi de cari işlemlerde büyük bir fazlalığın oluşmasına yol açmıştır.

Tasarrufların kullanılabilir gelirden tüketimin çıkarılması suretiyle artık olarak belirlenmesinin hesaplarda önemli yanlışlıklara neden olabileceği belirtilmektedir. İstatistiki hataların yanısıra uluslararası karşılaştırmalarda 3 sorun mevcuttur. Hanehalkı dışında, serbest çalışanlar da kişisel sektöre dahil edilmektedir. İkinci olarak, dayanıklı tüketim mallarına yapılan harcamalar cari harcama olarak kabul edilmektedir. Bu tip mallar uzun süre kullanılabilirdiği için bazı ekonomistler bunu yatırım olarak kabul etmektedirler. Üçüncü olarak özel emeklilik ve hayat sigortasına yapılan ödemeler tasarruf olarak kabul edilirken, resmi emeklilik ve sosyal güvenlik ödemeleri tasarruflara dahil edilmemektedir. Bu durum Japonya'da fazla önem taşımayabilir, ama İsveç gibi emeklilik ve sosyal sigorta programlarının çok geliştiği bir ülkede tasarruf oranlarının belirlenmesinde önemli bir değişikliğe neden olur.

OECD, tasarrufların bu noktalar gözönüne alınarak tekrar hesaplanması halinde en yüksek tasarruf oranı olan ülke ile en

düşük olan arasındaki farkın yüzde 150' den yüzde 50'ye düşeceğini belirtmektedir.

Tasarruf oranları arasındaki farkları belirlemede kişilerin tasarruf motiflerine bakılmaktadır. Kişilerin ömür boyu neden tasarruf yaptıklarını açıklayan en önemli olgu emekliliktir. Bunun yanı sıra, miras bırakma isteği, hastalık veya işsizlik için ihtiyati tasarruflar, tatil veya araba alma gibi ani harcamaları finanse etme de tasarruf motifleri arasında yer almaktadır. Araştırmalar ülkelerin tasarruf oranlarının şunlardan etkilendiğini göstermektedir.

1. Nüfusun yaş yapısı: Emekli sayısının, çalışan nüfusa oranının düşük olması halinde tasarruf oranı yüksek olmaktadır. Bir araştırma sadece yaş yapısının Japonya ve ABD'nde tasarruf oranları arasındaki farkı açıklamaya yettiğini göstermektedir.

2. Mali piyasaların verimliliği: Faiz oranlarında bir tavan belirlenmesi tasarruflarda getiriye azaltmakta, kredi kontrolleri ise borç alma eğitimi azaltmaktadır. Fi-

nansal alandaki düzenlemelerin azaltılması tüketicilerin daha fazla borçlanmalarına neden olmaktadır. (Böylece tasarruflar azalmaktadır.)

3. Vergilendirme: Amerika ve Kanada'da 1970'lerin başında, tasarruf oranları hemen hemen aynı iken, ABD'nin borç almayı teşvik eden vergi sistemi oranlar arasındaki farkın zamanla büyümesine neden olmuştur.

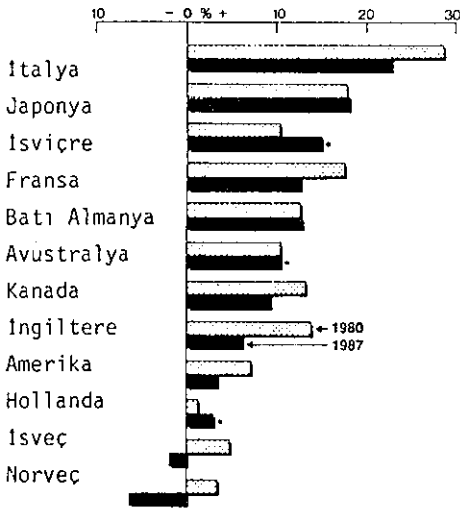
4. Faiz oranlarının yatırımlar üzerindeki etkisi pek belirgin değildir: Düşük faiz, tasarrufların bankalara yönelmesini engellemektedir. Öte yandan hanehalkı belli bir amaca erişmek istiyorsa daha sıkı tasarruf etmek zorundadır.

5. Yüksek enflasyon 1970'lerde yüksek tasarrufu teşvik etmiştir: Enflasyon, mali aktiflerin gerçek değerini elde edebilmek için tasarrufların yükseltilmesine neden olmuştur. 1980'lerde enflasyonun düşmesi tasarrufları önemli miktarda düşürmüştür.

Tasarruf oranları ileride bu düşük seviyesini muhafaza mı edecek ? Bu soruyu geçen seneki borsa krizinden sonra birçok eko-

nomist korkarak sormaktadır. Borsa krizi olasılığı gözönüne alınmadığı takdirde 1970'lerdeki yüksek tasarruf oranlarının tekrar elde edilemeyeceği tahmin edilmektedir. Bugün sosyal güvenlik ve emeklilik programlarının genişlemesi ve daha kolay kredi alınabilmesi hanehalkının tasarruf eğilimini azaltmaktadır.

HANEHALKI TASARRUFLARININ
KULLANILABİLİR GELİR İÇİNDEKİ PAYI
(%)

Kaynak : The Economist

Avrupa Topluluğu'nda Gelişme Farkları

1981 yılında Yunanistan'ın Avrupa Topluluğu'na katılmasından bu yana ancak 2 yıl geçmişken, Hollanda ve Federal Almanya'daki et tüccarları Atina'daki süpermarketlerin ihtiyaçlarını karşılamak için yerel mezbahalara sipariş üstüne sipariş vermekteydiler. Öte yandan İspanya'nın Topluluğa katılmasının ikinci yılında, Topluluk ülkeleriyle olan ticaret dengesi 1985'te 2.6 milyar ECU (2 milyar dolar) fazlalıktan 3.5 milyar ECU (4 milyar dolar) açığa dönüşmüştür.

Bunlar, Avrupa Klübüne salt politik nedenlerden dolayı katılmanın Akdenizli yeni üyelere ekonomik açıdan büyük bir mutluluk getirmediğini göstermektedir.

Aslında istenen bu yönde bir gelişme de-
ğildi. Yeni üyelerin zengin Kuzeylilerin
düzeyine erişmesi için engeller bulunmak-
tadır. Ancak 1992'de tek bir "Avrupa Pa-
zarı" yaratılması hedefi Topluluk'taki
Kuzey-Güney farklılaşmasını ortadan kal-
dırmak için gereken gayretlerin hızlan-
dırılması anlamına gelmektedir. Acaba
Topluluk'ta gümrüksüz bir iç pazarda re-
kabet edebilecek hale gelebilmeleri için bu
üyelerin ekonomik kalkınmaları hızlandırı-
labilir mi ?

Kuzey-Güney arasındaki fark halen çok
fazladır. Kişi başına Gayri Safi Yurtiçi
Hasıla Yunanistan, İspanya, Portekiz ve
kuzeyin güneylisi diye nitelendirilen İr-
landa'da diğer ülkelere nazaran çok daha
düşüktür. Yunanistan ve Portekiz halen
çift rakamlı enflasyonla mücadele eder-
ken, İspanya ve İrlanda'da işsizlik Toplu-
luk ortalamasının yaklaşık 2 mislidir.
Bu dört ülkenin tarım kesimindeki nüfu-
sunun toplam nüfusa olan oranları yüzde
15 ile yüzde 28 arasındayken, Avrupa or-
talamasının yüzde 8'de olduğunu belirt-
mek gerekir.

Geçtiğimiz ay yapılan Brüksel zirvesinde Topluluk liderleri Topluluğun fakir üyeleri için önemli ölçüde harcama yapmayı kabullenmişlerdir. Pratik olarak bunun anlamı, bu ülkelerin Topluluğun bölgesel ve sosyal fonlarının yüzde 80'ini nakit olarak almaları demektir. Bu meblağın bugün 7.9 milyar ECU'den, 1992 yılının sonunda 13.1 milyar ECU'ye ulaşması beklenmektedir.

Avrupa Komisyonu Başkanı Mr.Jacques Delors bunun 1945'ten sonra Avrupa'nın yeniden inşası için harcanan Marshall Planı yardımını aştığını memnurlukla belirtmektedir. (Mr. Delors enflasyonu gözönüne almamaktadır.)

Ancak bu ekstra meblağ sorunu halledebilecek midir ? 1986 yılında AT'nın yardım ve kredileri şimdiden Yunanistan, Portekiz ve İrlanda'nın GSYİH'lerinin yüzde 2'si ile yüzde 3'ü arasında bir orana ulaşmıştır. Uzmanlar bu yardımlarda gelecek 5 yıl içinde 2 misli artışın yukarıda belirtilen ülkelerin ekonomilerince sindirilip indirilemeyeceği hususunda kuşkuludurlar.

Birçok bakımdan tüm üyelere fayda sağlayacak bir iç pazarın yaratılmasında Topluluğun kapasitesini denemek açısından İspanya çok uygun ülkedir. Giderek kötüleşen dış ticaret dengesine rağmen, bu ülke 1992'ye hazırlanabilmek için olağanüstü bir çaba göstermektedir. İspanyol Hükümeti Topluluğun zengin üyelerini yakalayabilmek için yerli kuruluşları yabancı ortaklarla -ki aralarında Japon, Amerikan ve hatta Avrupa kökenli firmalar vardır- işbirliğine teşvik etmektedir. Tıpkı Portekiz, Yunanistan ve İrlanda gibi İspanya da ülkedeki düşük ücret seviyesinden ve AT pazarına açılan bir kapı durumunda olmasından faydalanarak Japon ve Amerikan şirketlerini çekebilecek bir üretim merkezi olmayı hedeflemektedir.

Dört fakir ülke, Topluluk kararları çoğunluğa göre alındığından, 1992 programı kapsamına giren kararları değiştiremeyecek veya bloke edemeyeceklerdir.

Bu nedenle Topluluğun bugün hala güney bölgelerinde ekonomik kalkınma sorunlarını halledememiş dünün fakir ülkesi İtalya'nın desteğine ihtiyaç duyabilirler. Kendisine olan bu ihtiyaç nedeniyle